

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 197 • Vychází 17. května 2020

Milí čtenáři,

vím, že už se s tímhle atomovým tématem opakuji, ale jde do tuhého. Shrňme si, co se děje. Babiš se svým Havlíčkem a vládním zmocněncem Mílem dojednávají jménem státu s ČEZ smlouvy, které zaváží ještě i naše potomky platit těžké peníze za nový reaktor v Dukovanech. První dvě smlouvy byly odsouhlaseny na nedávném jednání vlády. Pokoutně, bez toho, aniž to bylo v avizovaném programu jednání, v mezirezortním řízení a sami smlouvy jsou doteď neveřejné. Babiš s Havlíčkem obešli i svůj vlastní vládní výbor pro jadernou energetiku, kam si posadili zástupce parlamentních stran ze Sněmovny. Část pondělního vládního usnesení je tajná. Stát se má ve smlouvách zavázat poskytnout ČEZ bankovní garance za vysoké úvěry a též závazek, že když povolovací řízení nedopadne pro ČEZ, jak si nasmlouvali, tak to stát od ČEZ odkoupí za již vynaložené náklady. Nebo když by stát změnil zákony, které by třeba požadovaly vyšší jadernou bezpečnost. Tedy žádné riziko pro energetickou firmu.

Ale pozor, to není zdaleka vše. Novinkou je, že ČEZ dostane také na celou výrobu z nového reaktoru garantovanou cenu elektřiny, která mu zajistí i zisk. Tedy nástroj, který Babiš donedávna odmítal a i další zainteresovaní popírali. ČEZ sám odhaduje cenu nového reaktoru na více než trojnásobek, za kolik ji distributoři nakupují na trhu. Závazek garantované ceny má ČEZ dostat na 30 let s možností prodloužení třeba do konce životnosti. Takže do roku 2070, nebo třeba do roku 2100. Zákon, který má tenhle mechanismus nově vytvořit má krycí označení o nízkouhlíkové energetice, ale říkejme mu o jaderné energetice, o ničem jiném totiž není. Vznikl mimo projednaný a odsouhlasený legislativní plán vlády. Ten zákon má jít do konce června do vlády (nejspíš nějakým podobným utajeným způsobem, jaký vláda předvedla v pondělí) a pak do Parlamentu. Ministr chce navrhnout, aby to bylo ve zrychleném režimu, tedy, aby ho Sněmovna schválila v prvním čtení bez obvyklých demokratických debat a možností jej i změnit. Nemožné? Může to být dokonce snazší, než si myslíme, protože vidíte snad někde nějaký halas opozice nad dosavadním děním?

Pomůže tomu, že v zákoně nebudou vyčísleny skutečně dopady na spotřebitele elektřiny, kteří tu garantovanou cenu mají zaplatit. Obsahuje jen uklidňující hausnumera vycházející z nesmyslně nízkých proklamovaných investičních nákladů 140-160 miliard korun (leđa by nakupovali ve výprodeji) a dobou výstavby 7 let (tu umí jen v Číně). Reálnější vyčíslení dopadů přijde až za pár let, až bude dokončen tendr na dodavatele a až bude vše na nezadržitelné cestě ke stavbě. Nepopírá to vládní zmocněnec Míl, tvrdící, že než dojde na uzavření smlouvy o garanci ceny podle nového zákona, bude ještě řada diskusí a vidí to na rok 2024. Je jisté, že ani tohle vyčíslení dopadů nebude konečné, že přijdou obvyklé problémy s termíny a rozpočty, ale to už fakt bude muset řešit a zaplatit mladší generace. Leđa že by se nám podařilo jim v takovémto scénáři zabránit.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

- Budějovické trávníky: kveteme a bzučíme.....** str. 10
Přírodovědné vycházky s Callou zatím pouze na internetu..... str. 11

Nevládní organizace žádají vládu, aby řešení koronavirové krize spojila s úsilím o udržitelný rozvoj

Více než sto organizací sdružených v Klimatické koalici a Zeleném kruhu poslalo zástupcům vlády, Poslanecké sněmovny a Senátu společné stanovisko, v němž apelují na důsledné plnění klimatických závazků České republiky jako nezbytné součásti ekonomické obnovy po koronavirové pandemii. Obě platformy sdružující nevládní organizace zabývající se ochranou životního prostředí, lidskými právy či humanitární pomocí odmítají falešné dilema mezi řešením ekonomických následků koronavirové pandemie a hledáním cest z klimatické krize. Požadují, aby obě krize byly řešeny najednou. Sloužit k tomu mají nové investiční nástroje v rámci Zelené dohody pro Evropu, které nabízejí potřebný hospodářský stimul a zároveň příležitost k urychlené transformaci k nízkouhlíkové ekonomice.

Ve společném stanovisku zástupkyně a zástupci neziskového sektoru připomínají, že se lidé tváří v tvář koronavirové hrozbě dokázali semknout, projevit vzájemnou solidaritu, řešit nedostatek ochranných pomůcek svépomocí a technickými inovacemi. Celkově se také citelně snížila spotřeba a polevil tlak na destrukci životního prostředí. Navrhují proto, aby ekonomická obnova po pandemii stála především na rozvoji čistých zdrojů energie, ekologické dopravy, či zavádění udržitelných a regenerativních postupů v péči o krajinu a zemědělskou půdu, a na dalších reformách zlepšujících stav přírody i kvality lidského života. Apelují rovněž na důležitost zachování demokratických principů, budování odolných a soběstačných komunit, či posilování důvěry mezi občany a státem. Naopak varují před slepým úsilím o záchranu neperspektivních a neekologických odvětví, k nimž patří např. letecký průmysl, či před snahou o hospodářský růst za každou cenu.

Podle neziskových organizací pandemie bolestně vyjevila potřebu připravenosti na nenadálé situace a nepostradatelnost veřejných institucí při jejich řešení. Této zkušenosti lze ve spojení s řešením současné krize využít v úsilí o udržitelný rozvoj společnosti a o ochranu klimatu. Doporučují proto voleným zástupcům, aby aktuální společenské atmosféry využili jakožto jedinečné příležitosti ke strukturálním reformám, které povedou k udržitelnému rozvoji, ochraně klimatu a prosperitě odpovědné k budoucím generacím. Odbornice a odborníci stojící za společným stanoviskem nabízejí své znalosti a zkušenosti ke společnému nacházení praktických řešení formou partnerského dialogu s veřejnou i soukromou sférou.

Michaela Pixová, Klimatická koalice: „Koronavirová pandemie není zdaleka jedinou krizí, které naše společnost bude muset čelit. Většina zemí EU si to uvědomuje a prosazují proto, aby se právě Zelená dohoda pro Evropu stala centrálním východiskem pro řešení současné situace. Česko by tento přístup mělo zaujmout také. Bez zdravých ekosystémů a stabilního klimatu nás žádná ekonomická prosperita nečeká.“

Tomáš Jungwirth, Centrum pro dopravu a energetiku: „Nehraje se o nic menšího, než jak bude vypadat „nový normál“. Máme příležitost nastoupit cestu k udržitelné, klimaticky neutrální společnosti. Neměňme ji za snahu o zvyšování příjmů velkých firem za každou cenu.“

Petra Kolínská, Zelený kruh: „Nepodceňujme a neoslabujme účast veřejnosti na rozhodování a budujme instituce, které rozhodují transparentně a na základě dat a odbornosti.“

Edvard Sequens, Calla - Sdružení pro záchranu prostředí: „Zásadní modernizace energetiky s ukončením spalování uhlí a rozvojem využití domácích obnovitelných zdrojů, energeticky efektivních technologií a dalších chytrých řešení je cestou, jak restartovat hospodářství i srazit emise skleníkových plynů.“

Anna Kárníková, Hnutí DUHA: „Letošní historické sucho nám jasně signalizuje, že naše krajina potřebuje nápravu, právě teď je potřeba do ní vracet život. Jen zcela zásadní změna hospodaření v lesích a na zemědělské půdě zajistí spolehlivé dodávky místních potravin a dřeva i práci pro živnostníky a malé firmy, ale hlavně to nejdůležitější - zadržování vody a uchování životodárné půdy.“

Jan Freidinger, Greenpeace: „Stejně jako hospodářský krach v roce 2008 bude tato krize formovat naši zemi pro nadcházející roky. V roce 2008 však vlády zachránily především ty nejsilnější, kteří si to vylobbovali - banky a velké korporace. Obyčejní lidé a ochrana životního prostředí zůstaly na druhé koleji. Nesmíme znovu opakovat stejné chyby. Potřebujeme ekonomiku, která funguje pro všechny z nás i pro naši planetu a je schopna zajistit budoucnost dalším generacím.“

Yvonna Gaillyová, Ekologický institut Veronica: „Využijme příležitosti ukončit praxi, kdy se staví či rekonstruuje hůře než v pasivním standardu. Pasivní budovy mají minimální spotřebu na vytápění, což nejen snižuje závislost na fosilních palivech, ale je důležité i v situaci, kdy člověk přijde o příjem, jak se leckomu letos stalo. Jejich větrání potlačuje šíření respiračních chorob a dobře se v nich přežívají letní horka. To vše naplňuje pojem resilience, tak důležitý pro překonávání krizí.“

Tisková zpráva Zeleného kruhu a Klimatické koalice

Stanovisko Klimatické koalice a Zeleného kruhu k východiskům z koronavirové pandemie

Klimatická koalice a asociace ekologických organizací Zelený kruh trvají na důsledném plnění klimatických závazků České republiky v souladu s Pařížskou dohodou a s cílem dosažení klimatické neutrality EU nejpozději do roku 2050.

Tváří v tvář koronavirové hrozbě se lidé dokázali semknout, projevit vzájemnou solidaritu, řešit nedostatek dodávek materiálu a pomůcek svépomocí a technickými inovacemi. Schůzky, diskuze a přednášky byly nahrazeny videokonferencemi, citelně se snížila spotřeba.

Zároveň se bolestně vyjevila potřeba připravenosti na nenadálé situace a nepostradatelnost veřejných institucí při jejich řešení.

Této zkušenosti chceme využít v úsilí o udržitelný rozvoj společnosti a o ochranu klimatu, ve spojení s ekonomickou obnovou.

Odmítáme falešné dilema mezi řešením ekonomických následků koronavirové pandemie a hledáním cest z klimatické krize. Oboje musí jít ruku v ruce. Nové investiční nástroje v rámci Zelené dohody pro Evropu nabízejí potřebný hospodářský stimul a zároveň příležitost k urychlené transformaci k nízkouhlíkové ekonomice.

- Nasměrujme chytře cílené investice do perspektivních odvětví, včetně energetické modernizace soukromých i veřejných budov, a zavádění oběhového hospodářství s důrazem na malé a střední podniky. Peníze bychom neměli plošně směřovat k velkým společnostem.
- Podporujme komunitní energetiku zapojující obce i jednotlivé domácnosti a investujme do obnovitelných zdrojů energie a technologií pro ukládání energie. Neutápějme stamiliardy ve výstavbě nových jaderných bloků.
- Provedme spravedlivou transformaci, která nabídne všem lidem zaměstnaným v uhelném průmyslu novou pracovní příležitost v perspektivních oborech a těžebním regionům šanci na lepší a zdravější budoucnost. Neprodlužujme provoz uhelných elektráren, jejichž exhalace každoročně předčasně ukončí stovky životů a stojí nás desítky miliard korun.
- Podpořme ekologickou dopravu založenou na sdílení, posílení bezmotorové dopravy, rozvoji čistých

technologií a železniční sítě včetně výstavby vysokorychlostních tratí. Nezachraňujeme ztrátové aerolinky.

- Provedme ekologickou daňovou reformu zahrnující výrazné zvýšení daní z fosilních paliv. To povede k doplnění současného výpadku příjmů státního rozpočtu a zároveň k urychlení tempa dekarbonizace. Nedělejme škrty v sociální oblasti ani nezvyšujme zdanění práce.
- Potřebujeme šetrně hospodařit s dešťovou vodou, starat se o naše řeky, naučit se zadržovat vodu v krajině. Stejně tak musíme zvýšit úsilí o obnovu uschlých lesů a začít využívat udržitelné a regenerativní postupy v zemědělství. Nebetonujme dále českou krajinu a skončujeme s degradací půdy průmyslově pěstovanými monokulturami.
- Nastavme transparentní pravidla pro povolování staveb. V územním plánování se zaměříme na přednostní využití brownfieldů, ochranu různých druhů zelených ploch a vytvoření podmínek pro budování modrozelené infrastruktury. Nesmíme likvidovat orgány veřejné správy v oblasti životního prostředí a vylučovat veřejnost z povolovacích procesů.
- Podporujeme digitalizaci a k přírodě a zdrojům šetrná a diverzifikovaná průmyslová odvětví s vysokou přidanou hodnotou. Investujeme do rozvoje vědy, výzkumu a inovací. Nesmíme pokračovat v modelu „montovny Evropy“ a jednostranné závislosti české ekonomiky na výrobě aut.
- Tvořme podmínky pro rozvoj turistického průmyslu s vysokou přidanou hodnotou, který bude šetrný jak k životnímu prostředí, tak i k místním komunitám. Nesnažme se oživit masový turismus založený na exploataci navštěvovaných míst, velké spotřebě a krátkých pomíjivých zážitcích.
- Modernizujeme české školství a adaptujeme je na podmínky rychle se měnícího světa. Připravujeme mladé generace na nové výzvy neisté budoucnosti, rozvíjíme jejich schopnost uvažovat kriticky, inovativně a interdisciplinárně. Posilujeme jejich odolnost vůči dezinformacím a připravenost jednat jako odpovědní a aktivní občané. Přestaňme tolerovat další prohlubování stagnace a zaostávání českého vzdělávání.
- Přejmenšujeme prostředky poskytované rozvojovým zemím na snižování emisí a adaptaci na změnu klimatu. Nepoužívejme tíživou situaci u nás doma jako výmluvu pro omezování rozvojové spolupráce, humanitární pomoci a klimatických financí těm nejpotřebnějším za našimi hranicemi.
- Přehodnoťme stávající vzorce produkce a spotřeby. Nastal čas začít místo HDP systémově využívat lépe vypovídajících ukazatelů úspěšnosti veřejných politik, jako je kvalita života, míra příjmové nerovnosti nebo index sociálně-ekonomického blahobytu (ISEW). Nevracejme se k úsilí o hospodářský růst za každou cenu.
- Budujeme odolné a soběstačné komunity, více zapojíme veřejnost do rozhodování, a posilujeme tak důvěru v instituce státu. Tím pomůžeme rozvíjet celkovou připravenost společnosti řešit krizové situace. Nesmíme dopustit centralizaci moci a postupné osekávání demokratických principů a lidských práv.

Níže uvedené organizace se hlásí k odpovědnosti za naplňování výše uvedených cílů. Nabízíme svoje znalosti a zkušenosti, ochotu nacházet praktická řešení formou partnerského dialogu s veřejnou i soukromou sférou.

Vážíme si všech aktérů, kteří usilují o udržitelný rozvoj společnosti, ochranu klimatu a ekonomickou prosperitu založenou na ohleduplnosti k budoucím generacím. Apelujeme zároveň na volené zástupce, aby současnou společenskou atmosféru využili k výše uvedeným zásadním strukturálním reformám.

V tuto chvíli je pouze a jen na nás, zda koronavirová krize z dlouhodobého pohledu přispěje k ozdravení životního prostředí, a v důsledku i nás všech, nebo nikoli. Hledejme v ní proto příležitost pro rychlejší přechod na udržitelnější fungování naší společnosti.

Stanovisko naleznete zde: <https://bit.ly/2Yw6SLz>

Posílení Zelené dohody pro Evropu a dlouhodobé klimatické strategie jsou nejlepší cestou k obnovení ekonomiky

Evropská komise dokončuje úpravy dlouhodobého rozpočtu Evropské unie pro období 2021-2027, které mají řešit ekonomický šok způsobený pandemií COVID-19. V situaci nečekané recese představují rozpočet a investice EU na příštích 7 let klíčový nástroj pro řešení jak ekonomické, tak i klimatické krize. Některé obrysy plánu obnovy ekonomik byly již [představeny](#).

Podle očekávání by se centrálním nástrojem ekonomické obnovy a ozelenění evropského rozpočtu měla stát Zelená dohoda pro Evropu, díky níž se ekonomika EU stane více odolnou a připravenou na budoucí výzvy. Má-li tomu tak skutečně být, je zcela zásadní aby Evropská komise při úpravách rozpočtu pro období 2021-2027 kladla důraz na tyto tři principy:

1. Budoucí rozpočet EU musí vyčlenit nejméně 50 % svých prostředků na záchranu klimatu a životního prostředí.
2. Zajistit, aby z veřejných peněz měli prospěch lidé a planeta. Zbýlých 50 % nesmí poškozovat cíle v oblasti ochrany klimatu a životního prostředí.
3. Podmínkou získání evropských peněz musí být plány dosažení klimatické neutrality. U veškeré finanční pomoci EU související s pandemií COVID-19 musí být zohledněn její vliv na klimatickou krizi.

Důležitost propojení navrhovaných finančních opatření s dlouhodobou strategií EU na ochranu klimatu podrobně rozebírá [analýza Climate Action Network \(CAN\) Europe](#). Ta posuzuje rovněž soulad klimatických politik jednotlivých členských států s celoevropským cílem dosáhnout do poloviny století uhlíkové neutrality. Kriticky se vyjadřuje např. k dlouhodobé strategii České republiky, kterou hodnotí jako zastaralou a málo ambiciózní. Česká politika ochrany klimatu cílí pouze na 80 % snížení emisí skleníkových plynů do roku 2050, ačkoli i premiér Andrej Babiš v prosinci 2019 odsouhlasil cíl EU dosáhnout do roku 2050 čistých nulových emisí.

Po postavení ekonomické obnovy na zásadách Zelené dohody a ambiciózních dlouhodobých strategiích volají také stovky environmentálních, sociálních a mládežnických organizací z celé EU v otevřeném dopise určeném Evropské komisi a Evropské radě. Dopis podpořila i česká Klimatická koalice. Ta kromě toho 5. května společně se Zeleným kruhem zaslala českým zákonodárcům i politické reprezentaci na úrovni města a obcí své [stanovisko k východiskům z koronavirové pandemie](#), v němž je mj. odmítáno v Česku často skloňované dilema mezi řešením krize zdravotní a klimatické.

Otevřený dopis zdůrazňuje potenciál Zelené dohody pro Evropu a souvisejících finančních nástrojů řešit obě krize, zdravotní i klimatickou, najednou. Dobré zacílení dostupných zdrojů pomůže vytvářet udržitelná pracovní místa, zlepšovat životní podmínky a zdraví, a pozitivně ovlivňovat prosperitu členských zemí. Evropský „plán obnovy“ by proto měl unii obrátit směrem k udržitelnosti, zejména prostřednictvím ochrany biodiverzity, reformy zemědělství, snížení znečištění, účinnější energetiky a obnovitelných zdrojů. Finance alokované na provázané řešení obou krizí by měly být adekvátně navýšeny a to zejména s ohledem na nebezpečí vzniku společenské krize potenciálně vedoucí k nebezpečným protievropským náladám. Zvláštní pozornost a finance by měly být věnovány spravedlivé transformaci uhlíkově náročných sektorů a regionů. Má-li mít Evropa nějakou budoucnost, podle signatářů otevřeného dopisu by měla stát na principech prosperity, solidarity a udržitelnosti.

Michaela Pixová, komunikační koordinátorka Klimatické koalice: „V situaci, kdy Evropa čelí ekonomické a klimatické krizi zároveň, se vytvoření dlouhodobé strategie pro přechod na klimaticky neutrální ekonomiku a směřování veřejných financí

a investic tímto směrem jeví být jako to nejlogičtější řešení. To si snad uvědomuje každý, komu záleží na tom, jak se nám všem bude žít za deset, dvacet nebo třicet let. Pandemie COVID-19 nám všem ukázala, že globální problémy neznají hranic, a vyžadují naší větší obezřetnost, připravenost a odolnost. A to jak ve společnosti, tak i v ekonomice. Pakliže se Evropská unie zavázala k dosažení klimatické neutrality do roku 2050, nesmíme utápět peníze v křížení sektorů závislých na spalování fosilních paliv, ale naopak je musíme masivně investovat do odvětví, které nejen mají budoucnost, ale také díky nim zajistíme budoucnost sami sobě na této planetě.“

Kateřina Davidová, Centrum pro dopravu a energetiku: „Nejen po celé Evropě, ale už i v České republice roste počet firem a organizací, které volají po udržitelné obnově ekonomiky založené na ekologických principech, což ukazuje, že tento směr dává smysl. Nyní máme jedinečnou příležitost nasměrovat nové investice na nízkoemisní trajektorii na příštích několik desetiletí – nepromarněme ji.“

Tisková zpráva Klimatické koalice

Netavme zvony na kanony

Komora OZE vyzývá MŽP a MPO, aby nejen zachovalo, ale i posílilo úspěšné programy na podporu energetických úspor a obnovitelných zdrojů ve firmách (OPPIK), obcích (OPŽP) a domácnostech (Nová zelená úsporám). Zájem o instalace obnovitelných zdrojů totiž roste na historická maxima, ukázaly čerstvé statistiky z klíčových dotačních programů. V letech bude trend pokračovat a sílit, odhaduje Komora OZE. Během prvního kvartálu 2020 trh s obnovitelnými zdroji narostl o 4 až 6 miliard korun, vypočítali experti Komory OZE.

Zájem o instalace obnovitelných zdrojů mezi domácnostmi i podnikateli roste, ukázaly čerstvé statistiky tří klíčových dotačních programů, které má Komora OZE k dispozici. V Nové zelené úsporám (NZÚ) bylo na projekty obnovitelných zdrojů během prvního čtvrtletí 2020 podáno celkem 2 013 žádostí za 211 milionů korun. Zájem o střešní fotovoltaiky se během letošního března dokonce vyhoupl na historické maximum. Tradičně obrovský zájem bývá i o kotlíkové dotace, které rozdělují krajské úřady.

Podobně enormní zájem je o fotovoltaiku i mezi podnikateli: po třech měsících od otevření nové výzvy pro žádosti v rámci OP PIK, je zde převis poptávky (vyjádřený objemem poptávaných dotačních peněz) za asi čtvrt miliardy korun. A to i přes to, že výzva je určena pouze středně velkým projektům, menší podnikatelé na otevření výzvy totiž stále čekají.

Čtyři až šest miliard nových investic za první tři měsíce

Během prvního kvartálu 2020 požádaly domácnosti, firmy a obce o dotace na obnovitelné zdroje v celkové výši přibližně 1,2 miliard korun, vypočítala Komora obnovitelných zdrojů energie. *„Každá koruna dotačních peněz vyvolá investici dalších tří až pěti korun z vlastní kapsy domácností nebo podnikatelů. Pákovým efektem tedy došlo jen během prvního kvartálu k vytvoření budoucích investic za zhruba čtyři až šest miliard a to je cesta jak chytře vyjít z krize a postavit ekonomiku na nohy prostřednictvím zrychlení modernizace.“* vypočítává Štěpán Chalupa, předseda Komory obnovitelných zdrojů energie

„Zájem o nové střešní fotovoltaiky byl během března a první půlky dubna vzhledem k situaci spojené s koronavirem překvapivě slušný, bude zajímavé sledovat vývoj dál,“ uvádí Aleš Hradecký, předseda Cechu akumulace a fotovoltaiky. Cech v Česku zastupuje sektor malých a středních fotovoltaik a sdružuje téměř všechny

výrobní, obchodní a montážní firmy. *„Domácnosti a podnikatelé hledají možnosti, jak by uspořili v těžších dobách, které očekávají. Ministr Brabec před víkendem avizoval posílení programu a ministr Havlíček plánuje otevřít další výzvy a dosypat další peníze v září. To jsou velmi dobré zprávy,“* doplnil Hradecký.

Miliardu pro domácnosti na kotlíkové dotace

„Navrhujeme státu, aby přilil alespoň miliardu korun na kotlíkové dotace pro domácnosti, o které je obrovský zájem a které jsou vždycky hned vyčerpány a dále, aby snížil DPH na pelety,“ uvedl Jan Habart, předseda sdružení CZ Biom. *„Pokud se lidé teď masivně rozhodli investovat do vlastních zdrojů, jde o naprosto ojedinělou příležitost, jak zbavit český venkov uhelných čoudilů,“* doplnil Habart.

Zaměřeno na regiony a za pár dní je hotovo

Výměny uhelných kotlů i instalace dalších obnovitelných zdrojů v domácnostech se týkají především rodinných domů. Tedy okrajů a okolí měst, ale zejména menších sídel v regionech, kde fungují jako spolehlivá a perspektivní pracovní příležitost. Další pracovní místa váže projektová příprava a servis, které opět provádějí místní firmy. O těchto investičních pobídkách se rozhoduje navíc velmi rychle. Příprava projektu, podání žádosti a schválení žádosti se dá stihnout během několika týdnů, například Nová Zelená úsporám schvaluje žádosti do tří týdnů. Samotná montáž trvá několik málo dnů, následně majitel předkládá doklady o realizaci a úřad vyplácí rychle dotaci na účet majitele domu. *„Vláda má jeden z nejlepších a nejrychlejších protikrizových nástrojů hotový, stačí jen dosypávat peníze a průběžně upravovat pravidla. Naprosto zásadní je, že na nástroje na rozvoj čisté energetiky může během celé začínající dekády a to hned z několika nástrojů Evropské unie, zejména Zelené dohody, inkasovat stovky miliard korun,“* zakončil Štěpán Chalupa.

Tisková zpráva Komory obnovitelných zdrojů energie

Průmyslové zemědělství mělo během epidemie vážné problémy. Je nejvyšší čas ho přeměnit na trvale udržitelné

Proběhlá vlna epidemie odhalila, jak zavádějící jsou argumenty, které obhajují dosavadní podporu českých velkých zemědělských podniků potřebou potravinové nezávislosti. Dopady epidemie, například v podobě akutního nedostatku zahraničních pracovníků, v kombinaci s extrémním suchem ukazují, že velký agrobyznys není na rozdíl od malých rodinných farem schopný potravinu v lokálním či státním měřítku dlouhodobě a stabilně zajistit.

Zatímco malé farmy nejsou na zahraničních pracovnících závislé a farmáři zapojení do komunitou podporovaného zemědělství zažívají výrazný nárůst poptávky, pro schopnost velkých zemědělských firem zasít a sklídit úrodu jsou v současnosti zcela nezbytní sezónní pracovníci ze zahraničí. Nedostatek sezónních pracovníků v Evropě i sucho se již podepisují zejména u zeleniny a ovoce na zdražování cen.

Dlouhodobá a téměř bezpodmínečná podpora velkých zemědělců v důsledku přispívá k poklesu hladiny podzemní vody, zhutňování půdy na ploše poloviny polí či jejich ohrožení extrémní erozí na jejich pětině. Stejně tak přispívá k vysychání krajiny, které dle Českého hydrometeorologického ústavu hrozí být letos ještě výraznější než minulá léta. Česká spotřeba minerálních hnojiv, jež dlouhodobě snižují kvalitu půdy a zhoršují kvalitu pitné vody, patří mezi nejvyšší v Evropě. Kvůli masivnímu využívání syntetických pesticidů prudce vymírají včely a opylovači a za posledních 40 let ze zemědělské krajiny zmizela třetina ptáků.

Cílem zemědělských dotací má být i kvalitní péče o krajinu a přírodní zdroje, dosavadní plány Ministerstva zemědělství o nastavení budoucí

Společné zemědělské politiky ale vedou k opaku. Ministr zemědělství Miroslav Toman by měl zajistit nastavení dotací do zemědělství takovým způsobem, aby motivovalo zemědělce krajinu chránit. Je zapotřebí podpořit ekologicky šetrné způsoby hospodaření, používání organických hnojiv místo průmyslových, vyvarování se jedovatým pesticidům, střídání plodin na polích, zlepšení životní pohody hospodářských zvířat, snížení velikosti polí, návrat zeleně do krajiny a podobně.

„Kombinace dopadů epidemie a nástupu výrazného sucha s dlouhodobými problémy české půdy a krajiny nám dávají jasně najevo, že bez výrazné přeměny převažujícího způsobu hospodaření si pod sebou podřežeme větev. Musíme směřovat ke zdravé půdě a krajině, protože jedině tak budou schopny odolávat dopadům klimatické změny a přinášet stabilní přínos pro společnost včetně produkce potravin,“ říká Jan Skalík z Hnutí DUHA.

Tisková zpráva Hnutí DUHA

Provozování podzemního Bukova pohltí další miliardy

Vláda byla informována o dalších 2,8 miliardách korun, které má Správa úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) poskytnout podniku DIAMO za zajištění provozuschopnosti podzemního výzkumného pracoviště (PVP) Bukov do roku 2030. Celkem tedy mají hornické práce a provoz přijít na více než 3,2 miliard korun. To je výrazně více, než uvádělo ministerstvo průmyslu v roce 2016. Tehdy to mělo být 1,8 miliardy korun a to navíc oproti výše zmíněným částkám včetně výzkumných experimentů. Pokračuje tak odčerpávání

financí z jaderného účtu na projekt, který od počátku provázela řada pochybností a jehož reálný přínos k vývoji bezpečného hlubinného úložiště je sporný.

Pochyby nad účelně vynaloženými prostředky vyjádřil již dříve v první řadě Státní úřad pro jadernou bezpečnost s tím, že výzkumné pracoviště by mělo být vybudováno až ve finální vybrané lokalitě a jak uvedl, považuje PVP Bukov: „z odborného hlediska za neodůvodněný, bez přímého dopadu na bezpečnost budoucího hlubinného úložiště“. Rozhodnutí o stavbě v Bukově padlo v rozporu

s vládou schvalovanými ročními Plány činnosti SÚRAO, s projektem nepočítala ani tehdy platná vládní Koncepce nakládání s vyhořelým jaderným palivem a radioaktivními odpady v ČR.

Geologická stavba na lokalitě Kraví hora, dodatečně přidané mezi lokality, na nichž SÚRAO hledá místo pro hlubinné úložiště a která přímo sousedí s PVP Bukov, je problematická. Navíc se výrazně liší od ostatních pro úložiště vytipovaných lokalit v České republice. Získané informace z prováděných výzkumů budou proto přenositelné na jiné lokality jen v omezené míře. V samotném Bukově je horninové prostředí velmi komplikované, narušené, což dvakrát vedlo k vynucené změně projektu podzemní laboratoře z důvodu vážných potíží při ražbě a bylo příčinou i citelného zdražení stavby. Na tyto problémy [upozorňuje geolog Matěj Machek z Geofyzikálního ústavu AV ČR](#).

Podezření vzbuzuje přístup SÚRAO, když Calle odmítlo v rozporu se zákonem o přístupu k informacím poskytnout technicko-ekonomickou studii realizace výzkumného programu PVP Bukov. Od roku 2017 se tak spolek pokouší o získání důležitých dokumentů soudní cestou.

Edvard Sequens, energetický konzultant Cally řekl: „*Nemohu říci, že všechny výzkumné práce probíhající nebo plánované v podzemí Bukova přijdou vniveč. Ale obrázek nenahraditelného zařízení, jak jej vykresluje propaganda Správy úložišť, není vůbec na místě. A pokud by došlo k vyřazení lokality Kraví hora z dalších průzkumů, tím méně zde získaných poznatků by šlo využít k doložení bezpečnosti finálního místa.*“

Martin Schenk, předseda a mluvčí OS Nechceme úložiště Kraví hora řekl: „*Miliarda sem, miliarda tam. Koho to trápí, když se neutrácí z vlastních peněz? Zdá se, že mezi takové patří i ministr průmyslu, který nereflktuje zásadní výhrady Státního úřadu pro jadernou bezpečnost a nedokáže zastavit již jednou rozjetý vlak v tunelu Bukov.*“

Edvard Sequens

Budějovické trávníky: Kveteme a bzučíme

V loňském roce vznikla v Českých Budějovicích neformální skupina lidí, kteří se pokoušejí změnit pohled lidí na péči o městské trávníky. Prvním počinem „trávníkářů“ bylo vloni vymezení tří pilotních ploch, které byly po dohodě s magistrátem méně intenzivně sečené, jedna z nich dokonce v režimu dvousečnou louky a mozaikové seče. Díky změně přístupu všechny tři plochy krásně rozkvetly a hemžilo se to na nich motýly, včelami a dalším hmyzem. Kromě toho se vloni povedlo oddálit seč v parku Stromovka na místě, kde rozkvetly stovky zvonečníků černých.

Trávníkové aktivity pokračují v našem městě i letos. Neformální skupina navrhla po diskusi další plochy ve městě, kde by se mohla seč upravit ve prospěch kvetoucích bylin. Potěšitelné je, že díky řadě jednání a také iniciativě magistrátu budou letos do režimu extenzivního sekání a intenzivního kvetení zařazeny nejen další trávníky patřící městu, ale i pozemky některých firem (např. Výstaviště České Budějovice).

Pokračuje šetrné sečení v areálu Biologického centra AV ČR či na zahradě Přírodovědecké fakulty nebo projekt květnatých pásů ve Stromovce a ve vědeckém kampusu. Nový květnatý pás vzniká od letoška také na soukromém pozemku. I na soukromých zahradách už jsou občas vidět nesečené luční plošky.

O dalším kvetení a bzučení vás samozřejmě budeme v Ďáblíku informovat. A pokud se chcete inspirovat (nebo alespoň pokochat), přidávám informační zdroje tématu:

skupiny „Rozkvetlé trávníky v ČB“:
https://www.facebook.com/chcememotyly/?hc_ref=ARQ8vrZvKr1c1JlIxPTJoo68O7dk4wkJQlsZcZ5AqiALfjKe1pAeS7zyYOS3q8ZkjVg&ref=nf_target&tn=kCH-R

Webová stránka „Příroda ve městě“: <http://calla.cz/prirodavemeste/>

Nová publikace Cally „Ochrana motýlů v zahradě, ve městě a v krajině“:
http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/brozura_motyli_web.pdf

Jiří Řehounek

Přírodovědné vycházky s Callou zatím pouze na internetu

Kvůli nouzovému stavu musela Calla zrušit akce pro veřejnost, mezi nimi i oblíbené přírodovědné vycházky. Do přírody se však mohou zájemci vydat alespoň prostřednictvím vycházek na internetu.

„Přemýšleli jsme, jak příznivcům přírodovědných vycházek vynahradiť omezení veřejných akcí. Proto pro ně během nouzového stavu připravujeme vycházky alespoň na internetu. A protože individuálně či s rodinou se do přírody smí, mohou si zájemci projít trasu sami. My jim s pomocí textů, fotografií, videí nebo nahrávek můžeme ukázat, jaké zajímavé druhy mohou cestou vidět nebo slyšet,“ říká Jiří Řehounek, který má cyklus přírodovědných vycházek v Calle na starosti.

První přírodovědná vycházka na internetu se jmenuje „Za ptáky a hmyzem na Vrbenské rybníky“ a zavede zájemce o přírodu do unikátní přírodní rezervace, kterou mají obyvatelé Českých Budějovic doslova na dosah ruky. Právě teď začíná mnoho vodních ptáků hnízdit a vyvádět mláďata. Na Vrbenských rybnících jsou navíc ptáci zvyklí na lidi a často je lze pozorovat zblízka. Na internetu najdete vycházku zde: http://www.calla.cz/index.php?path=o_prirody/Vychazky&php=Za_ptaky_a_hmyzem_na_Vrbenske_rybniky.php#top.

„Po dobu nouzového stavu zkusíme zveřejňovat virtuální přírodovědnou vycházku jednou měsíčně a budeme rádi, když si je zájemci o přírodu projdou virtuálně i naživo. Samozřejmě se však těšíme, až se s našimi skvělými lektory a příznivci vycházek setkáme v přírodě,“ uzavírá Jiří Řehounek z Cally.

Tisková zpráva Cally

Opravená cedule zve do pískovny

V květnu proběhla oprava vyvrácené informační tabule u Pískovny Lžín, která už je nyní zpět na svém místě, aby zvala návštěvníky do pískovny a informovala o jejích přírodních zajímavostech. Nechcete si na této zajímavé lokalitě také ulovit svou ochranářskou kešku? Více o projektu "Geocaching ve skužbách ochrany přírody" se dozvíte na našem webu „Objevte svou pískovnu“ (<http://www.calla.cz/objevtesvoupiskovnu/geocaching/>). Nebo tu můžete prozkoumat záhadné klíny a jiné geologické zajímavosti (<http://www.calla.cz/objevtesvoupiskovnu/geologicke-zajimavosti-v-piskovnach/>).

Jiří Řehounek

Za ptactvem virtuálně

Už minule jsme vám představili virtuální aktivity Blatského muzea v Soběslavi, které chystá jako náhradu za exkurze z cyklu Přírodou krok za krokem. Na začátku května k nim přibyl ještě ornitologický kvíz

(<http://www.blatskemuzeum.cz/jarni-ornitologicky-kviz/>), sestavený z fotografií ptáků odchycených při kroužkování v minulých letech.

Vzhledem k tomu, že letos nemohly proběhnout exkurze z cyklu Vítání ptačího zpěvu, zareagovala na nouzový stav i Česká společnost ornitologická. Ptačí hlasy si můžete poslechnout na Vítání ptačího zpěvu online (<http://www.blatskemuzeum.cz/jarni-ornitologicky-kviz/>).

Pokud vám tedy nestačí virtuální vycházka s Callou na Vrbenské rybníky, máte i jiné možnosti ornitologického vyžití v online světě.

Jiří Řehounek

Jiříčky, Ptáci roku 2020, jsou zpátky doma. Nechte je u sebe hnízdit

Veselé švitoření jiříček obecných se ozývá v českých městech a vesnicích už několik týdnů. Prvního navrátilce ornitologové zaznamenali 24. března. Česká společnost ornitologická (ČSO) začátkem roku udělila jiříčce titul Pták roku 2020 a nyní žádá veřejnost o pomoc při sledování tohoto druhu, který hnízdí výhradně na lidských stavbách. Zároveň upozorňuje, že shazování hnízd v hnízdní sezóně a cílené zásahy do hnízdišť jsou v rozporu se zákonem.

Přelétly Saharu a už jsou zpátky doma. Na stovkách míst v ČR je slyšet typické švitoření jiříček obecných, které neodmyslitelně patří k jaru. „*Jako první většinou přilétají samci, kteří zabírají a hájí nejlepší místo k hnízdění. Jakmile přiletí samice, utvoří se páry, které začnou společně stavět hnízdo z bláta a slin. Staví ho na vnějších zdech budov, nejčastěji pod římsami, v okenních nikách nebo v zapuštěných lodžích,*“ vysvětluje Lukáš Viktora, odborník na ochranu ptáků v zástavbě.

Jiříčky se zpravidla vracejí hnízdit na stejné místo, kde se narodily. „*Na svá hnízdiště jsou silně vázané. Celé generace jiříček obývají tentýž objekt po desítky let. Pokud tedy mají příležitost. Bohužel se setkáváme s tím, že někteří lidé se snaží jiříčkám v hnízdění zabránit a dokonce hnízda shazují i v hnízdní době, kdy jde o zcela nepochopitelný a barbarský čin. A navíc v rozporu se zákonem. Krmení mladých jiříček a jejich vyvádění z hnízda je přitom krásná a poučná podívaná. Pokud někdo jiříčkám hnízdo shodí, znamená to pro ně předčasný konec sezóny. Jiné místo k hnízdění už si nezvládnou najít,*“ sděluje Viktora.

ČSO zvolila jiříčku Ptákem roku 2020, aby upozornila na to, že jiříčkám ubývají vhodná místa k hnízdění kvůli stavebním úpravám i přímým zásahům do hnízdišť. Nyní, v hnízdním období, ornitologové žádají, aby lidé nechali jiříčky v klidu vyhnízdit a nenarušovali jejich hnízdění ani se mu nesnažili zabraňovat. „*Víme o případech, kdy se lidé snažili jiříčkám zabránit například umístováním ostrých bodců do oken. Takové mechanické zábrany jsou pro jiříčky nejhorší. Zraňují je a v některých případech i způsobují smrt. Pokud lidé mají obavy z trusu, který se bude hromadit pod hnízdem, stačí pod něj umístit podložku, která trus zachytí,*“ upozorňuje Viktora.

Veřejnost se může aktivně zapojit do mapování míst, kde jiřičky hnízdí. „Všímejte si jiřiččích hnízd a zaznamenávejte údaje do databáze na webové stránce www.rorysi.cz. Údaje nám pomohou získat lepší přehled o naší populaci jiřiček, ale také například úředníkům při rozhodování o stavebních úpravách,“ sděluje Gabriela Dobruská z ČSO.

Pokud chce někdo jiřičkám aktivně pomoci, má příležitost. „Sucho, se kterým se Česko aktuálně potýká, je pro jiřičky problém. Z vysušené hlíny hnízdo nepostaví, potřebují bláto, které

bude dobře lepit. Každý z nás může jiřičkám pomoci tak, že jim na zahradě připraví nádobu s hlínou, kterou zalije vodou. Pokud jsou jiřičky v okolí, rychle zdroj bláta najdou,“ radí Viktora.

Tisková zpráva ČSO (redakčně upraveno)

Zvláštní číslo časopisu Ptačí svět: http://bigfiles.birdlife.cz/PS/PS_2020_01.pdf

Ornitolog na drátě o jiřičkách: https://www.youtube.com/watch?v=lwObBPTQFTA&feature=emb_title

Tetřívěk obecný to má na Šumavě skoro „spočítané“. Na území národního parku žije už jen 50 kohoutků

Populace tetřívka obecného je na území Šumavy doslova na hranici přežití. V národním parku žije zhruba 50 kohoutků tetřívka a dalších 30 se vyskytuje ve vojenském prostoru Boletice. Vyplyvá to z monitoringu, který byl zakončen v roce 2019. Tetřívěk obecný v současné době, tedy v květnu, prožívá jednu z nejcitlivějších fází svého života – období toku.

„Jarní tok tetřívků, který probíhá od konce února někdy poloviny března až do konce května, je společně s přezimováním jednoznačně nejcitlivějším obdobím jeho života. Na to, aby se kohoutek dokázal spářit se slepičkou, má velmi málo času,“ sděluje zajímavosti o tetřívkově obecném ornitolog Správy Národního parku Šumava Aleš Vondrka.

„Tok tetřívků je sociálně komplexní záležitost, kterou lze snadno narušit. Tok začíná brzy ráno ještě před východem slunce. Někdy toká i na stromech - tomu se říká sluneční tok. Slepičky mají navíc velmi krátkou fertilitní, tedy plodnou periodu, která trvá jen několik málo dní. Pokud v této periodě nedojde k oplození slepičky, tak ta pro daný rok z reprodukce vypadává,“ doplňuje Aleš Vondrka.

Narušit tok tetřívků je přitom velmi snadné – pouhá přítomnost člověka na tokaništi může znamenat jeho přerušení. Podle dlouhodobých zkušeností jsou přitom těmi nejčastějšími rušiteli fotografové a nadšení pozorovatelé přírody

„Tok tetřivků je obrazově velmi atraktivní. Kohoutci se před slepičkou předvádějí jak svými fyzickými přednostmi, tak i, s nadsázkou řečeno, tanečními kreacemi, při kterých vyskakují nad luční porosty a různě se natáčejí. Takové dvoření trvá až desítky minut, v rámci kterých fotografové získají vytoužené snímky. Při fotografování může být rušícím elementem třeba jen zvuk závěrky fotoaparátu nebo samotný pohyb člověka při fotografování. Často se také stává, že když má fotograf dost snímků, zvedne se ze svého úkrytu a odchází. Tím tetřivky vyplaší a oni odlétnou. Přitom ale tok tetřivka neskončil – nedošlo ke kopulační fázi. A jeden den páření je tak ztracen. Když se toto opakuje každý den, nemusí dojít k oplodnění samičky vůbec,“ vysvětluje mluvčí Správy NP Šumava Jan Dvořák. „To je situace, kterou by určitě nechtěl nikdo z nás prožívat na vlastní kůži...“

V posledních letech to došlo tak daleko, že amatérští pozorovatelé a fotografové pořádají organizované výlety do lokalit, kde probíhá tetřivčí tok.

„Několik tokanišť je v území, kde neplatí žádné omezení vstupu. Například u obce Dobrá nebo v lokalitě Cazov. Právě tam protíná tokaniště cyklotrasa, po které se turisté i cyklisté mohou pohybovat v průběhu celého roku. Po zkušenostech z posledních let a také po té, co jsme získali data z posledního monitoringu tetřivka obecného, jsme požádali orgán ochrany přírody o dočasné omezení vstupu na tyto dvě lokality,“ informuje Jan Dvořák.

Lokalita Cazov, včetně části červené turistické trasy a cyklotrasy 7, 1023 je pro turisty uzavřena do 31. května. Tokaniště u obce Dobrá je uzavřené také do 31. května v době od 18:00 hod do 10:00 hod dalšího dne.

„Naším cílem je zachování populace tetřivka a nárůst její početnosti. Byl bych rád, aby

návštěvníci toto dočasné opatření dodržovali a do konce května si naplánovali výlety do jiných částí národního parku. Pro člověka je to jen dočasné, drobné omezení, které ho nestojí vlastně vůbec nic. Pro tetřivku je to ale zásadní. Pokud to nebudeme dodržovat, bude ho to doslova stát život. A jsem přesvědčený o tom, že nikdo z návštěvníků nechce slyšet za několik let informaci, že tetřivka obecná ze Šumavy definitivně vymizel. Proto předem děkuji za dodržování tohoto krátkodobého opatření,“ uzavírá ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

Tetřivka obecná (Lyrurus tetrix):

- Středně velký druh hrabavého ze skupiny tetřevovitých.
- Druh je vázán na počáteční (iniciační) fáze vývoje lesa. Na Šumavě se vyskytuje převážně na primárních rašelinných biotopech, kde postup sukcese blokuje voda. Preferuje rozvolněné porosty - dostatek světla znamená dostatek potravních příležitostí a hlavně mladé porosty (do 6 metrů výšky), převážně bříz. Starší porosty nejsou atraktivní.
- Jarní tok probíhá od konce února, poloviny března do konce května, dle počasí.
- Slepičky mají velmi krátkou fertillní (plodnou) periodu - cca 5 dnů. Vybírají si nejkvalitnější samce na tokaništi - dominantní kohoutci obstarají cca 80 % kopulací na tokaništi.
- Na tokaništích se ptáci pohybují celoročně a slepice hnízdí v blízkosti tokanišť.

- Potravou dospělců jsou na jaře a v létě lístky, i traviny, na podzim bobule a přes zimu pupeny, jehnědy.
- Teřívek obecný se dnes v ČR vyskytuje pouze na Šumavě, v Krkonoších a Krušných horách. V Doupovských horách a na Libavě přežívají poslední ptáci.
- Na Šumavě prokázal monitoring v roce 2019 přes 80 tokajících kohoutků, včetně Boletic, kde žije přes 30 kohoutků. Celkově tedy cca 160 – 180 jedinců. V roce 1977 bylo na celé Šumavě sečteno zhruba 1200 jedinců.

Tisková zpráva Správy NP Šumava

Ševětínské haly projdou celým procesem EIA

Přesně na Den Země jsme podali připomínky k oznámení EIA na "Skladový a výrobní areál Ševětín II.", který investor předkládá už na třetí pokus. Mezitím ovšem stihl získat mnoho různých povolení, zbourat cenný panský dvůr Švamberg a zbavit posuzované území stromů. Přitom se jedná o rozsáhlý záměr, který na velice dlouhou dobu změní krajinu a výrazně zasáhne do života místních občanů a okolních obcí, z nichž některé se záměrem kategoricky nesouhlasí. Projednávání tak citlivého záměru během nouzového stavu také není zrovna nejšťastnější.

Bohužel musím konstatovat, že úpravy záměru jsou oproti předchozím dvěma pokusům spíše kosmetického rázu a oznámení opět obsahuje řadu nepřesností, nejasností a omylů. Aby bylo možné mluvit o zmírnění vlivu na životní prostředí, muselo by dojít k větší redukci plánovaných hal a zpevněných nepropustných ploch ve prospěch zeleně.

Musel by se také zvětšit prostor vyčleněný v areálu pro nový koridor Ponědražského potoka, přičemž deklarovaný přírodní charakter toku poněkud kazí „opevnění kynety toku do výšky 0,9 m pomocí pohození lomového kamene s prosívkou šterkem“.

V projektu chybějí i další zmírňující opatření, např. velkorysejší projekt zelených ploch, včetně výsadby stanovištně vhodných dřevin a využití extenzivních zelených nebo tzv. hnědých střech a dalších opatření na podporu biodiverzity či zmírnění vlivů záměru na vodní režim a klimatické poměry. Velká část plochy záměru byla porostlá dřevinami. Jejich vykácení, které již investor provedl, nemůže kompenzovat nová výsadba s naprosto vágními podmínkami, kterou uložil Městský úřad Ševětín. Náhradní výsadba se naprosto běžně stanovuje ve výši trojnásobku pokácených dřevin, včetně následné péče, což považuje Calla za nezbytné minimum.

V oznámení EIA je naprosto nedostatečně posouzena (až odbyta) kumulace záměru s jinými záměry. Tvzení, že jediný vliv kumulace s dalšími nekonkrétně vymezenými záměry spočívá ve vyšším dopravním zatížení dálnice D3, je třeba odmítnout. Kumulaci je třeba posoudit s ohledem na dopravní koridory, blízkou solární elektrárnu, další etapy záměru (v oznámení jen vágně připouštěné) a další podobné areály v obcích podél dálnice D3 a věnovat se nejen dopravnímu zatížení, ale i vlivům na klimatické poměry, vodní režim, obyvatelstvo, biodiverzitu (např. nárazy ptáků do lesklých ploch) aj.

Výrazně dopracovat by si zasloužily kapitoly, které se týkají sociálních a ekonomických důsledků a narušení tzv. faktoru pohody. Investor zjevně podcenil (resp. odmítá) komunikaci se sousedními obcemi, spolky a místními občany, která by mu jistě napověděla, jaké vlivy na obyvatelstvo v rámci procesu EIA konkrétně posuzovat.

Proto Calla požadovala, aby areál v Ševětíně prošel celým procesem EIA. Ukázalo se, že k záměru jsou kritické nejen okolní obce, řada místních obyvatel a nevládní organizace, ale i některé státní orgány, které se k oznámení EIA vyjádřily. I proto krajský úřad rozhodl, že záměr musí projít celým procesem posuzování vlivů na životní prostředí. Pokud chce svůj projekt prosadit, nezbude mu zřejmě, než přijít s výraznými ústupky a profesionálněji pojatou dokumentací.

Jiří Řehounek

Pozn.: Závěr zjišťovacího řízení pro záměr „Skladový a výrobní areál Ševětín II.“ najdete zde: https://portal.cenia.cz/eiasea/download/RUIBX0pIQzkzMI96amlzdG92YWNpRE9DXzkyOTQ5NjI3NDQ2NzQ1NzYzMy5wZGY/JHC932_zjistovaci.pdf.

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Majky, plži a američtí prezidenti

Při každé reformě školství se namluví hodně řečí o tom, co všechno se má vyškrtat ze školních osnov (ať už se jmenují jakkoli). Pokud je reformátor tázán na konkrétní případ, vzpomene si často na nějakou „zbytečnost“ z biologie (kališní lístky, poznávačky, plži – mlži – hlavonožci...). A často moudře dodá, že by více učil o souvislostech, třeba o té ekologii.

Nic proti škrtání, sám bych z dnešního učiva leccos vyškrtal. Ale jak chcete učit o souvislostech, třeba v ekologii o vztazích mezi organismy, když ty organismy neznáte a nepoznáte? Není právě upadající znalost přírodnin důvodem, abychom o nich učit nepřestávali?

Jinak se nám bude stále častěji stávat, že hysterické matky budou vyzývat k boji s nebezpečnými majkami, novináři se budou vyptávat, kde by mohli potkat „ty plže“ (zda i na zahrádce), a američtí prezidenti budou navrhopvat pro léčení virové infekce antibiotika nebo vstřikování dezinfekce přímo do žil.

Jiří Řehounek

PS: Upozorňujeme, že všechny postavy v tomto opravníku jsou smyšlené a jakákoli podobnost s reálnými událostmi je čistě náhodná.

Znovuobnovená koalice Pro 3R bojuje proti spalovnám

Začátkem května se setkali zástupci spolků, zastupitelé a další obyvatelé, které trápí problém spalování odpadů a obrovský nárůst počtu projektů na stavbu spaloven napříč Českou republikou. Společně obnovili koalici Pro 3R, jejíž název je odvozen od "reduce, reuse, recycle", tedy "redukovat, znovupoužívat a recyklovat", což ve vztahu k odpadům představuje jejich hlavní cíle. Své obavy a požadavky popsali ve společném prohlášení:

Tímto společným prohlášením reagujeme na v současné době sílící zájem o stavbu, obnovování a rozšiřování spaloven odpadů, ZEVO (zařízení na energetické využití odpadů) a jim technologicky podobných zařízení v České republice. Dochází k němu navzdory tomu, že spalování

odpadů v jakékoliv podobě (tedy včetně ZEVO) má velmi negativní vliv jak na životní prostředí, tak na lidské zdraví. Ze spaloven se do životního prostředí dostává řada toxických látek (chlorované i bromované dioxiny, polychlorované bifenyly, polyaromatické uhlovodíky, hexachlorbenzen, rtuť aj.), a to nejen v emisích do ovzduší [1], ale také v odpadních vodách a především ve zbytcích po spalování, které jsou často používány jako stavební materiál [2].

Nárůst počtu projektů na stavbu, obnovování a rozšiřování spaloven odpadů rovněž neodpovídá záměru ČR a EU orientovat se na principy oběhového hospodářství, protože blokuje rozvoj tolik potřebné recyklace a předcházení vzniku odpadů. Do roku 2030 je potřeba počítat se snížením produkce směsných komunálních odpadů na polovinu. V tomto kontextu představují spalovny odpadů s pevně danou kapacitou, kterou je potřeba dlouhodobě plnit, podstatnou překážku pro naplnění cílů našeho odpadového hospodářství. Evropská komise dokonce v březnu tohoto roku přidala ZEVO vedle uhelných a jaderných elektráren na seznam neudržitelných aktivit. Na to, že spalování odpadů blokuje recyklaci, upozorňují v ČR nejen ekologické organizace (např. Arnika nebo Hnutí Duha), ale také například Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR.

V neposlední řadě jsou tyto projekty často prosazovány navzdory masovému nesouhlasu místních obyvatel, spolků a často také zastupitelů dotčených měst a obcí. U menších spaloven s obavami sledujeme snahu vyhnout se posouzení jejich dopadů na životní prostředí a na ekonomiku nakládání s odpady v regionech.

Proto navrhuje:

- uzákonění povinného poplatku za spalování odpadů, včetně jejich energetického využití (což ostatně kromě jiných navrhuje také Evropská komise a OECD);
- zavedení povinnosti měření chlorovaných i bromovaných dioxinů na výstupech ze zařízení, v emisích do ovzduší ideálně semikontinuálního (měření v intervalu dvou týdnů);
- nastavení konkrétních kroků k prevenci vzniku odpadů a rozvoje recyklace namísto podpory jejich spalování a skládkování;
- zavedení systému zálohování a zpětného odběru PET a nápojových plechovek;
- zavedení systému ekomodulace, tedy ekonomického zvýhodnění výrobků, které jsou šetrnější k životnímu prostředí;

- zachování demokratických principů a ničím neomezené možnosti účasti veřejnosti a spolků při projednávání těchto projektů.

Podepsaní k nahlédnutí [zde](#).

Poznámky:

[1] To, že jsou škodliviny vypouštěné ze spaloven odpadů do ovzduší plně pod kontrolou, je jen zbožné přání. Ty nejtoxičtější látky (dioxiny) jsou měřeny jen dvakrát ročně po dobu 18 hodin. Po zbývající dobu se o jejich skutečných emisích můžeme jen dohadovat. Viz např. studii [Hiddenemissions: A story from the Netherlands Case Study](#)

[2] Spalovny odpadů, čímž máme na mysli hlavně ZEVO, již při jejich současné kapacitě v ČR produkují ročně až čtvrt milionu tun popelky a popílku. Ty obsahují stejné množství dioxinů, jaké do ovzduší vypustí všechny ostatní zdroje v naší zemi. Velká část z nich mizí zcela nekontrolovaně ve stavebních materiálech.

Tisková zpráva Arniky

Poslanci podpořili možnost vratných PET lahví, ale jen tehdy, když systém dobrovolně zavede nápojový průmysl

Výbor pro životní prostředí hlasoval o pozměňovacích návrzích poslanců a poslankyň k novému zákonu o obalech. Poslanci a poslankyně většinou podpořili pozměňovací návrh poslankyně Evy Fialové (ANO), který umožní, aby nápojový průmysl dobrovolně zavedl vratné zálohované PET lahve. Nepodpořili však povinné zálohování jiné změny, které by pomohly snížení plastového a hliníkového odpadu. Další pozměňovací návrhy mohou být podány ještě při druhém čtení zákona a návrh se pak znovu před závěrečným hlasováním sněmovny vrátí na výbor.

Zákon má mj. zvýšit recyklaci nápojových obalů, které často končí pohozené na veřejných prostranstvích a v přírodě. Plýtvání chce zastavit platná evropská směrnice vyžadující sesbírání 90 % plastových nápojových lahví, ty budou muset navíc obsahovat minimálně 25 % recyklátu. Podobné cíle však platí i pro hliníkové plechovky. Žádná země na světě podobné cíle není schopna plnit bez zálohového systému, který by pokrýval hliník i PET. Zálohování lahví a nápojových plechovek funguje v devíti zemích EU např. Německo, Chorvatsko či Estonsko a dalších deset zemí zálohování spustí do pěti let. ČR zatím zůstává pozadu a doposud ani nepředstavilo, jak cíl na 90% sběr plastových lahví splní.

“Poslanci Výboru pro životní prostředí nepodpořili povinné zálohování plastových lahví, ale umožnili nápojovému průmyslu, aby zavedl zálohování dobrovolně. Je to lepší než nic, ale stále zcela nedostačující aby Česko zajistilo 90% sběr plastových lahví. Plastové lahve budou i nadále končit ve velké míře na skládkách, ve spalovnách a v přírodě,” komentuje výsledek hlasování Ivo Kropáček z Hnutí DUHA.

“Ekologické organizace, stejně jako drtivá většina veřejnosti, podporují zavedení zálohování nápojových lahví a plechovek. Vracení zálohovaných pivních lahví u nás úspěšně funguje desítky let. Češi recyklovat umí, pokud jim k tomu stát vytvoří rozumné podmínky. Lavírování MŽP je nepochopitelné,” říká Daniel Vondrouš, ředitel Zeleného kruhu.

“Výbor životního prostředí umožnil alespoň zavedení dobrovolných záloh na plastové nápojové obaly, což nebylo doposud možné, ačkoliv MŽP chybně a účelově tvrdilo opak. Nic to nemění na faktu, že absence povinného zálohování plastových nápojových obalů a hliníkových plechovek je fatální chybou novely zákona o obalech. Zálohy mají podporu jak naprosté většiny lidí, tak řady expertů, je spočítáno, že jejich zavedení je výhodnější pro životní prostředí, nestálo by daňové poplatníky ani korunu a umožnilo by splnit cíle recyklace a sběru nápojových obalů. Ubylo by pohozených lahví a získali bychom dostatek recyklovaného PETu v potravinářské kvalitě,” dodává Jan Freidinger z Greenpeace.

Tisková zpráva (redakčně upraveno a kráceno)

Hračky z černého plastu jsou kontaminované stejně jako nebezpečný odpad

Průlomová studie o účinku toxických látek v dětských plastových hračkách na buňky lidského organismu prokázala, že hračky z černých recyklovaných plastů jsou toxické. Když děti berou hračky do úst, zvyšuje se tak jejich denní příjem toxických dioxinů. Úroveň dioxinů ve vzorcích hraček je srovnatelná s množstvím, které se nachází v nebezpečném odpadu, například v popelu ze spaloven.

Výzkumný tým odborníků z holandského výzkumného centra BioDetection Systems, Arniky a mezinárodní sítě IPEN zjistil, že hračky vyrobené z černých plastů (které často pochází z recyklovaných plastů obsahujících zpomalovače hoření), mají toxický účinek na lidské buňky. Studie ukázala, že děti, které berou tyto hračky do úst jsou ohroženy jejich škodlivými zdravotními účinky. Tato studie je první svého druhu, která zkoumala toxické účinky dioxinů v hračkách z recyklovaných plastů na lidské buňky a prokázala je.

Výzkum analyzoval vzorky hraček z černých plastů z ČR, Argentiny, Německa, Indie, Nigérie a Portugalska. Černé plasty jsou často vyrobené z vysoce toxických plastů z elektroodpadu, které obsahují bromované zpomalovače hoření. Studie v hračkách objevila nebezpečné koncentrace zpomalovačů hoření a dioxinů srovnatelné s nebezpečným odpadem. Výsledky studie se dají vztáhnout i na další hračky, v nichž se našly vysoké koncentrace bromovaných difenyléterů, například tedy i na kostku s obrázkem krtka, označenou jako „nejtoxistiější dětská hračka“. Za posledních několik let našla bromované difenylétery v několika desítkách v ČR prodáváných hraček a dalších spotřebních předmětů.

Výzkumný tým nejdříve nechal analyzovat několik set vzorků z celého světa v laboratoři Vysoké školy chemicko-technologické v Praze na přítomnost bromovaných zpomalovačů hoření, část z nich pak také v německé laboratoři MAS v Münsteru na bromované dioxiny. Nakonec v BioDetection Systems zkoumali jejich účinek na lidské buňky. Na buňkách se projevila vysoká aktivita dioxinů a výzkumný tým došel k závěru, že když děti dávají hračky do úst, výrazně se tím zvýší jejich každodenní vystavení dioxinům.

Dioxiny patří mezi nejtoxičtější látky na světě a jsou vysoce škodlivé i v minimálních koncentracích. V některých zkoumaných vzorcích dosáhla jejich úroveň tisíců pikogramů na gram, přitom jsou nebezpečné již v koncentraci desítek pikogramů na gram. Bromované dioxiny jsou vysoce nebezpečné látky, které prokazatelně poškozují vývoj mozku, škodí imunitnímu systému, zvyšují riziko rakoviny a narušují funkci štítné žlázy. Jsou mimo jiné také vedlejším produktem výroby bromovaných zpomalovačů hoření. Když jsou plasty obsahující zpomalovače recyklovány, tvoří se další bromované a chlorované dioxiny. Jak dioxiny, tak část bromovaných zpomalovačů hoření patří do skupiny perzistentních organických látek (POPs) regulovaných Stockholmskou úmluvou, kterou ratifikovala i Česká republika. Podle Světové zdravotnické organizace jsou bromované dioxiny stejně toxické jako chlorované a experti volají po jejich striktnější regulaci.

„Než se tak stane, stačilo by, kdyby Evropská unie zpřísnila limity pro polybromované difenylétery v recyklátech a v odpadech, zabránil tak nepřímo i volnému oběhu bromovaných dioxinů,“ řekl Jindřich Petrlík, vedoucí programu Toxické látky a odpady a odborný poradce IPENu, který je spoluautorem studie.

Tato zjištění vyvolávají obavy o zdraví dětí na celém světě a ukazují velkou slabinu oběhového hospodářství. Nynější systém recyklace umožňuje udržovat v oběhu plasty pocházející z elektroodpadu a obsahující zpomalovače hoření a dioxiny. Výsledkem jsou nebezpečně kontaminované výrobky vyrobené z recyklovaných plastů, včetně dětských hraček.

Podle odborníků na toxické látky tato studie vzbuzuje obavy o bezpečnost recyklovaných plastů a volají po tom, aby byly toxické plasty vyřazeny z recyklačního cyklu. Jindřich Petrlík k tomu dodal: „Výsledky studie ukazují, jak stávající praxe umožňuje, aby se nebezpečné látky dostaly do hraček. Je morálně nezbytné přísněji kontrolovat, aby se POPs nedostávaly do spotřebního zboží. Musíme zastavit příval elektroodpadu a plastů se zpomalovači hoření do recyklačního procesu. Musíme také nastavit dostatečně přísné limity pro přítomnost POPs v odpadu. Jinak bude naše oběhové hospodářství toxické.“

Tisková zpráva Arniky

VYŠLO

Newsletter Chytrá energie č. 3/2020

Jak se zdá, pandemie koronaviru překreslí nejrůznější mapy a postaví na hlavu mnoho dosavadních jistot. Pozorujeme propad výroby i spotřeby, zaměstnanosti, příjmů domácností, ale také tlaku na přírodní zdroje, emisí skleníkových plynů, nemluvě o cenách ropy, které se dostaly dokonce až do záporných čísel.

Zatímco jsme se všichni sotva sžívali s novou a neznámou situací, nezačalo se hrát o nic menšího, než jak bude vypadat svět zítřka. Někteří, české vládní představitelé nevyjímaje, teď vytvářejí dojem, že si musíme vybrat mezi hospodářskou obnovou a ochranou klimatu. Není tomu tak. Cesta z následků koronavirové pandemie má být zelená, jak si ostatně dobře uvědomují naši partneři v Evropě i velká část byznysu. Přese všechna negativa máme nyní příležitost uspišit transformaci k nízkouhlíkové ekonomice a urychlit konec špinavých fosilních zdrojů. Bude to chtít trochu odvahy, dost rozhledu, kus předvídativosti a špetku schopnosti přestat přemýšlet v zaběhlých vzorcích.

Jak k tomu účelně využít evropské peníze a mnoho dalšího se dočtete ve třetím letošním newsletteru Chytrá energie, který vydávají české nevládní organizace spolupracující v oblasti energetiky a ochrany klimatu. <https://www.chytraenergie.info/index.php/newsletter/vydana-cisla>

Tomáš Jungwirth, Centrum pro dopravu a energetiku a Asociace pro mezinárodní otázky

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás ze 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Velký Hajský rybník u Dubného (lat: 48.9702, lon: 14.3563)

Velký Hajský rybník to je tiché místo pro vyčištění hlavy i skvělá příležitost pro pozorovatele přírody či fotografy.

Lesní rybník s nápadnými rostlinami a vodou průhlednou až ke dnu znají jen místní obyvatelé. Z rybářského hlediska má malou plochu, trpí nedostatkem vody, takže je využíván jen okrajově. Zatímco v intenzivně využívaných rybnících zkonzumují ryby většinu vodního rostlinstva, hmyzu, vajíček i larev obojživelníků a vysoký obsah živin vede k rychlému nárůstu řas a sinic na úkor ponořených rostlin, tady to vypadá jinak.

Velký Hajský rybník se z ekologického pohledu podobá spíše tůním. Nemá žádný zřetelný přítok, téměř žádnou rybí obsádku, není přikrmován ani hnojen. Pro vodní rostliny, vodní hmyz a obojživelníky představuje ideální životní prostředí. Roste tu třeba početná populace v ČR kriticky ohroženého plavínu štítnatého.

Trvalý nedostatek vody v rybníce vede k udržování široké „suchozemské“ zóny na hranici s lesním prostředím. Zde se daří rostlinám, které osídlují dna vypuštěných rybníků. Staré stromy v jižní části hráze poskytují vhodné životní podmínky dutinovým ptákům a také broukům vázaným na tlející a mrtvé dřevo. Tento rybník kupodivu dosud nemá status zvláště chráněného území.

Plavín štítnatý kvete v letním období spolu s řadou dalších bahenních a vodních rostlin (šípatka střelolistá, zevar jednoduchý, zevar vzpřímený, žabník jitrocelový, halucha vodní, kamyšík vrcholičnatý aj.). V rybníce rostou i masožravé bublinatky, které dokážou do speciálních měchýřků lapat drobné živočichy. Zeleným „lesem“ z ponořených rostlin se proplétají vodní brouci, vodní plošnice, plži a další drobní živočichové. Za slunečného počasí poletují kolem vodních rostlin rozmanité druhy vážek. V hustších porostech jsou ukryta hnízda lysek černých, v mělké vodě loví volavky popelavé i bílé. V období rozmnožování žab proniká lesem vzájemné volání zelených skokanů, kuněk a ropuch.

Časová náročnost: 1 hodina

Povaha terénu: Nenáročná procházka po pohodlných cestách, pro zájemce chůze po bahnitěm dně, rozhraní vody se souší či v hustých pobřežních porostech.

Dostupnost: K Velkému Hajskému rybníku lze dojet po místní komunikaci mezi obcemi Dubné a Lipí na Českobudějovicku. U fotbalového hřiště na okraji Dubného můžete zaparkovat a dojít na hráz rybníka. Od autobusové zastávky na dubenské návsi je rybník vzdálen cca 850 metrů. Od zastávky Dubné, nová škola můžete k rybníku dojít lesem (cca po 150 metrech odbočte za mladými porosty doleva).

Odkaz na lokalitu na stránce Envirokopu najdete zde: <http://www.envirokop.cz/?velky-hajsky-rybnik-u-dubneho>

Jihočeský kraj Projekt Envirokop je podpořen Jihočeským krajem.

Vybrali pro vás Romana Panská a Edvard Sequens

Nuclear Energy Conference 2020

Jaderná energetika v čase globální změny klimatu

Každým rokem patrnější projevy globální změny klimatu a stále naléhavější varování vědecké komunity před možností vážných dopadů v příštích dekadách posilují potřebu veřejné debaty o různých aspektech problému. Jedním z nich je možná role jaderné energetiky při snižování emisí skleníkových plynů. Diskusi v tomto případě ovlivňuje fakt, že ekonomické a bezpečnostní problémy, které zapříčinily stagnaci jaderné energetiky, stále nejsou vyřešeny.

Není jaderná energetika příliš drahá na to, aby mohla skleníkové plyny účinně omezit? Nemůžou vysoké útraty za nové reaktory zablokovat efektivnější řešení? Jak ovlivní změna klimatu provoz jaderných elektráren? Lze pokrýt současné energetické potřeby při útlumu jaderné energetiky i fosilních paliv?

Cílem mezinárodní konference **NEC 2020 „Jaderná energetika v čase globální změny klimatu“** je za účasti zahraničních i českých expertů podrobně diskutovat právě tyto otázky, které mají zásadní význam pro omezování emisí skleníkových plynů i pro další perspektivu jaderné energetiky.

Datum a místo konání:

úterý 6. října 2020, 10 až 16 hodin

Smetanův sál Autoklubu ČR, Opletalova 29, Praha

Aktuální informace o konferenci najdete na www.nec2020.eu.

Akci pořádají
Hnutí DUHA, Calla – Sdružení
pro záchranu prostředí
a Jihočeské matky.

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 12. června 2020 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře.

Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!